

Opråb!

Bestyrelsen i Nordisk forening for Funktionshæmning og oral Helse (NFH) har valgt at henvende sig til LEV med oplysninger om, hvorfor funktionshæmmede personers har et særligt behov for en god mundhygiejne.

Funktionshæmmede personers ret til en sund mund.

Funktionshæmmede personer har ret til samme mulighed som andre for at opnå og bevare en sund mund livet igennem, derfor bør følgende områder styrkes:

- Mund og tænder skal bevares sunde livet igennem.
- Personen skal gøres egnet og villig til at acceptere tandpleje. Det vil sige, at personen gennem tilvænning lærer at acceptere og ikke modsætte sig tandbørstning og tandlægebesøg. Denne tilvænning skal udføres dels af nære personer og dels af tandplejeteamet.
- Individuelle forebyggelsesprogrammer bør fremstilles af tandplejeteamet i samarbejde med nærtstående personer for den enkelte funktionshæmmede person.

Hjælp med mundhygiejnen flere gange om dagen er nødvendig.

Hjælp til opretholdelse af god mundhygiejne er nødvendig, da funktionshæmmede personer har andre og større problemer med mundhygiejnen end resten af befolkningen. Følgende forhold giver problemer med mundhygiejnen og flere sygdomme i mundhulen:

- Dårlig generel helbredstilstand.
- Dårlig muskulær kontrol af kinder, læber og tunge og dermed manglende selvrensning, så bakteriebelægninger og madrester samles dels på tænder og tandkød dels i ganen, under læberne og på tungen.
- Mundtørhed pga. medicin eller mundånding giver øget risiko for huller i tænderne og tandkødsbetændelse.
- ”Trøstespisning” giver risiko for huller i tænderne og syreætsning af tænderne (erosioner).
- Dårlig motorisk funktion af arme og hænder.
- Manglende forståelse for, at mundhygiejne er nødvendig.
- Uden tilvænning eventuelt manglende samarbejde mht. mundpleje.

Den dårligt ernærede funktionshæmmede person har særlige problemer

- Øget ophobning af føde i mundhulen.
- Anvendelse af fortykkelsesmidler med stort sukkerindhold.
- Energitæt mad med højt indhold af sukker.
- Små og hyppige måltider ved synkeproblemer, så surhedsgraden i spytet sænkes mange gange i løbet af dagen med risiko for huller i tænderne.
- Sure opstød (reflux) og opkastninger af syreholdigt maveindhold til mundhulen.
- Forlænget anvendelse af sutteflaske med sukkerholdigt indhold hos børn.
- Flydende føde indeholdende sukkerholdige fødeemner.

Det kroniske fejlsynkningssyndrom

- Hos personer med dårlig synkefunktion ses hyppigt kronisk fejlsvækning med tilbagevendende lungebetændelser.
- Ny forskning viser, at lungebetændelserne ikke udelukkende skyldes fejlsvækning af føde og væske til lungerne, men i højere grad fejlsvækning af spyt. Mundhulens normale bakterier i spytet giver lungebetændelse ved fejlsvækning.
- Hos denne gruppe personer er optimal renholdelse af mundhulen med fjernelse af bakteriebelægninger og føderester fra tænder, tandkød samt i ganen, under læberne og på tungen derfor livsnødvendig. Når bakteriebelægninger og madrester fjernes, har mundhulens bakterier ikke noget at leve af og antallet af bakterier i spytet formindskes. På den måde bliver risikoen for lungebetændelse forårsaget af fejlsvækning af spyt betydeligt mindre.

Hjælp med mundhygiejnen bør bestå af:

- Hjælp med tandbørstning af tænder og tandkød samt fjernelse af madrester i ganen, under læberne og på tungen efter morgenmad, efter frokost og før sengetid med fluortandpasta.
- Nære personer, herunder forældre, pædagoger og lærere bør tilbydes mundhygiejneinstruktion af tandplejeteamet tilpasset den enkelte funktionshæmmede persons behov.
- Normal blød tandbørste ikke for stor, el-tandbørste, superbrush, solotandbørste, swabs og mundåbner kan anvendes som hjælpemidler.
- Til personer med kort tålmodighed kan kvadranttandbørstning anbefales. Her starter man med at børste tænder og tandkød i ét bestemt kvadrant af mundhulen f.eks. højre side af overkæben. Næste gang der børstes tænder, startes der i et nyt kvadrant f.eks. venstre side af overkæben og så fremdeles. Man børster det første kvadrant grundigt og hvis tålmodigheden er kort, kan de øvrige kvadranter børstes mere sjusket. På den måde når man grundigt rundt i alle kvadranter i løbet af nogle tandbørstninger og man undgår, at det kun er det kvadrant, man altid starter i, som bliver børstet tilstrækkeligt.

Konklusion

Hjælp med mundhygiejnen i dagtimerne bør udføres af pædagoger, lærere eller andre tilknyttede personer i specialvuggestuer, -børnehaver, -skoler, -beskæftigelsestilbud eller væresteder.

Personalet på specialinstitutioner er uddannet til og har til opgave at varetage de specielle behov, som den funktionshæmmede person på grund af sin funktionshæmning ikke selv kan klare.

Èt af disse behov er ophobning af bakteriebelægninger og madrester i mundhulen, som den funktionshæmmede person ikke kan fjernes ved egen hjælp.

Foruden sygdomme i mundhule og lunger ser bakteriebelægninger og madrester på tænder, tandkød og læber ikke hygiejnisk ud og disse belægninger kommer til at lugte grimt efter kort tid.

Dette opråb er en bøn til personalet på alle specialinstitutioner. Nyeste forskning viser, at renholdelse af mundhulen kan redde liv. Desuden kan hjælp med hygiejnen indenfor dette felt ligestilles med anden form for hygiejnehjælp. Ingen vil vel undlade at skifte en fuld ble på en funktions-hæmmed person.

Den rette hjælp vil betyde større velvære og bedre livskvalitet for funktionshæmmede personer.

Udarbejdet af Pia Svendsen

På vegne af bestyrelsen

Nordisk forening for Funktionshæmning og oral Helse (NFH)

D. 17.01.08.